

Немаловажним для того, щоб студент був зацікавлений у використанні цих технологій та в доскональному вивченні дисциплін, є використання нестандартних методів. Стимулом для студентів є саме новизна цих методів. Основні з них я апробовую вже протягом 3—4 років на семінарських заняттях незалежно від спеціальності студентів під час викладання курсів «Міжнародна економіка», «Міжнародна економічна діяльність України». Зупинюсь на деяких, котрі викликають у студентів найбільший інтерес. Цікавим способом згуртувати групу для кращого запам'ятовування та засвоєння основної термінології є розв'язування кросвордів (раніше укладених мною або студентами).

Безперечно, що для студентів навчання є цікавим та корисним, коли виникають ділові дискусії. Наведу приклад семінару з теми «Інтеграція України у світогосподарську систему». Вибираються два студенти, один з яких наводить аргументи за вступ України до ЄС та аргументи проти інтеграції до СНД. Другий студент наводить протилежну аргументацію. Усі інші студенти, як на прес-конференції, ставлять їм запитання. У результаті виникає цікава дискусія, після якої я узагальнюю всі думки і підбиваю підсумки.

І нарешті, дуже корисний і цікавий метод — це опитування у формі антагонізмів, тобто, коли перший студент висловлює наперед помилкове твердження. Другий повинен знайти і виправити помилку, після цього вже він висловлює наперед неправильне твердження. Третій студент виправляє попереднього і т. д. Цей тренінг проходить наприкінці семінару і дозволяє в нестандартній та інтенсивній формі (9—10 хв) закріпити вивчений матеріал.

Л. О. САВЕНКОВА, д-р пед. наук, професор кафедри педагогіки та психології (Полтавський державний педагогічний університет)

РОЗРОБКА СТРУКТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІКИ

Результатом аналізу психолого-педагогічних робіт (Н. В. Кузьміна, В. О. Сластьонін, І. В. Страхов, В. А. Кан-Калек, Ю. М. Кулюжкін, Г. С. Сухобська та ін.) та багаторічних експериментальних досліджень стало розроблення викладачами Полтавського державного педагогічного університету структури педагогічної майстерності.

Ця структура знайшла широке використання в наукових роботах з проблеми професійної

підготовки викладача, які проводилися в педагогічних закладах вищої освіти України.

Сьогодні науковий пошук з розробки структури педагогічної майстерності викладача економіки на новому якісному рівні йде на кафедрі педагогіки та психології Київського національного економічного університету.

Як відомо, одним з компонентів педагогічної майстерності є професійна компетентність викладача. На відміну від традиційного підходу (виділення мотиваційного, змістового та операційно-процесуального компонентів) на кафедрі педагогіки та психології започатковано новий науковий напрямок у вивченні згаданого феномену (проф. В. А. Козаков, асп. І. Б. Міщенко). Особливості цього напрямку полягають у дослідженні професійної компетентності викладача, тобто його професіонального інтелекту. На сьогоднішньому етапі наукового пошуку проходить вивчення сутності зазначеного феномена; визначаються рівні оволодіння ним та оптимальні методи формування в студентів в умовах економічного закладу вищої освіти.

Здійснено певний внесок у розробку комунікативного компонента професійної діяльності викладача економіки. Так, проаналізовано структуру педагогічного спілкування. Доведено, що результатом реалізації його компонентів є встановлення педагогічного контакту (емоційного та пізнавального). Розроблено систему комунікативних умінь викладача, яка включає: мовленнєве (вербальне) і немовленнєве (невербальне) спілкування, соціальну перцепцію, самопрезентацію, володіння професійно-педагогічними прийомами, орієнтування в ситуації спілкування, установлення і підтримування зворотного зв'язку та завоювання ініціативи у спілкуванні, створення творчого самопочуття, використання «пристосувань». Системоутворюючим фактором цієї системи є вміння встановлювати педагогічний контакт та керувати ним у спілкуванні. Науково обгрунтовано модель підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування.

Іде вивчення результативного стилю професійного спілкування викладача (асп. С. М. Оганесян). Розроблено структуру цього стилю, обгрунтовуються критерії та показники рівнів його сформованості. Проаналізовані, науково обгрунтовані в психологічних дослідженнях (В. М. Галузяк, Г. М. Мешко, М. С. Коваль та ін.) шляхи оволодіння індивідуальним стилем професійного спілкування, що є необхідною умовою створення системи формування в майбутніх викладачів економіки результативного стилю цього спілкування.

Розробка структури педагогічної майстерності викладача економіки, на нашу думку, потребує сьогодні проведення наукових досліджень за такими основними напрямками:

- пошук шляхів формування професійних здібностей (емпатія, емоційна стабільність,

динамізм особистості та ін.), які сприяють оволодінню педагогічною діяльністю;

- розробка змістового аспекту професійних умінь (гностичних, перцептивних, організаторських, проєктивних, комунікативних).

Л. В. СЕВЕРИН, канд. філос. наук, доцент кафедри філософії КНЕУ

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

Стрімкий розвиток економічної науки та практики наприкінці ХХ ст. потребує від науковців, працівників системи вищої освіти уважного ставлення до оновлення знань у цій сфері. Сьогодні практично всі працівники державних та комерційних установ тією чи тією мірою зобов'язані мати фінансово-економічну підготовку. Це вже — актуальна вимога сьогодення, оскільки ми живемо в «новій історичній формі господарства — геофінансовій економіці, незалежно від того, бажаємо ми це визнавати чи ні»¹. Ця обставина перевертає всю систему традиційного економічного мислення.

Нове економічне мислення формується насамперед у вищій школі, і остання покликана виховати не просто фахівця з питань економіки, носія певної системи знань, а людини з широким світоглядом, високим рівнем самосвідомості й економічної культури, що керуватиметься у своїй професійній діяльності не тільки власними інтересами, а й потребами та цінностями суспільства. Цю важливу місію система вищої школи має виконувати через планомірне впровадження у науковий процес елементів економічної освіти та виховання.

Економічна освіта й виховання — два взаємозв'язані методи впливу суспільства на людину з метою формування її економічних якостей, що найбільшою мірою відповідали б цілям та принципам суспільного господарювання. Вони дозволяють людині, з одного боку, глибше пізнати сутність економічних процесів, осмислити різні економічні явища, засвоїти економічні поняття та категорії, навчитися відповідно оцінювати існуючу економічну практику й на цьому ґрунті більш усвідомлено досягати поставлених економічних цілей, з іншого — сформувати власні переконання, мотиви, настанови, ціннісні орієнтації тощо.

У загальному вигляді система економічної освіти у вищій школі має передбачати:

- диференційований підхід до організації економічного навчання, що відбивається у створенні навчальних програм, призначених для різних категорій студентів (педагогічного, технічного, медичного тощо профілю);